Europski parlament
2024-2029

Odbor za ribarstvo

2025/2011(INI)

22.04.2025

NACRT IZVJEŠĆA

o pristupima upravljanju ribarstvom za zaštitu osjetljivih vrsta, rješavanju problema invazivnih vrsta i ostvarivanju koristi za lokalna gospodarstva (2025/2011(INI))

Odbor za ribarstvo

Izvjestitelj: André Rodrigues

PR_INI

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽENJE 7

PRILOG: SUBJEKTI ILI OSOBE OD KOJIH JE IZVJESTITELJ PRIMIO INFORMACIJE 9

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o pristupima upravljanju ribarstvom za zaštitu osjetljivih vrsta, rješavanju problema invazivnih vrsta i ostvarivanju koristi za lokalna gospodarstva
(2025/2011(INI))

Europski parlament,,

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 43.,

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici (ZRP)[1],

– uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike[2],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta[3] („Uredba o invazivnim vrstama”),

– uzimajući u obzir Međunarodnu konvenciju o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima,

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za ribarstvo (A10-0000/2025),

A. budući da EU već dugo prepoznaje važnost pristupa održivom ribarstvu i upravljanju ribarstvom u očuvanju morske biološke raznolikosti, zaštiti osjetljivih vrsta, podupiranju lokalnih gospodarstava i jamčenju sigurnosti opskrbe hranom;

B. budući da su invazivne strane vrste jedan od uzroka gubitka biološke raznolikosti, da negativno utječu na ribarstvo i akvakulturu te funkcije ekosustava te da mogu biti štetne za ljudsko zdravlje i biološku sigurnost;

C. budući da je EU donio nekoliko mjera za mapiranje i suzbijanje širenja invazivnih stranih vrsta, posebno Uredbu o invazivnim stranim vrstama, kojom se utvrđuje popis vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji i provode mjere kontrole;

D. budući da Europska mreža podataka o stranim vrstama (EASIN) trenutačno prati 12 423 strane vrste u različitim okolišima, od kojih su 1 440 (11,6 %) morske vrste; budući da je od 2019. 53 % europskih morskih obala pod pritiskom invazivnih stranih vrsta, uz znatne regionalne razlike: 33 % u Baltičkom moru, 100 % u Crnom moru, 98 % u Sredozemnom moru i 25 % u sjeveroistočnom Atlantskom oceanu;

[1] SL L 354, 28.12.2013., str. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] SL L 343, 22.12.2009., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1224/oj.
[3] SL L 317, 4.11.2014., str. 35., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1143/oj.

E. budući da klimatske promjene, posebno zagrijavanje oceana, te povećano kretanje robe i ljudi glavni predstavljaju glavne mehanizme unošenja invazivnih stranih vrsta i mogu pojačati njihov utjecaj na osjetljive vrste, ekosustave i, posljedično, ribolovne aktivnosti;

F. budući da borba protiv invazivnih stranih vrsta također zahtijeva snažno međunarodno djelovanje; budući da se u Konvenciji o biološkoj raznolikosti invazivne strane vrste prepoznaju kao međusektorsko pitanje te da je cilj globalnog okvira za biološku raznolikost iz Kunminga i Montreala smanjiti unošenje i naseljavanje invazivnih stranih vrsta za najmanje 50 % do 2030.;

Osjetljive vrste: pokazatelji otpornosti oceana

1. ističe jedinstvenu ulogu osjetljivih vrsta kao pokazatelja stanja morskih ekosustava te ekološke, gospodarske i društvene koristi koje proizlaze iz njihove zaštite i očuvanja;

2. potiče Komisiju i države članice da promiču pristupe upravljanju ribarstvom kojima se prednost daje očuvanju osjetljivih vrsta, među ostalim pravilnom provedbom ciljeva EU-a u pogledu zaštićenih morskih područja i jačanjem zaštite kritičnih staništa;

3. poziva Komisiju i države članice da u potpunosti iskoriste alate ZRP-a, posebno tehničke mjere za rješavanje interakcija u ribarstvu i poboljšanje zaštite osjetljivih vrsta;

4. podsjeća na važnost koju podaci prikupljeni u okviru ZRP-a imaju za pravilno utvrđivanje učinka ribarstva na osjetljive vrste;

5. ističe važnost jačanja zaštite i oporavka osjetljivih vrsta u svim relevantnim pravnim prijedlozima, a ne samo u onima koji su izravno povezani sa ZRP-om;

Invazivne vrste: prijetnje našim oceanima i gospodarstvu

6. ističe da invazivne strane vrste ugrožavaju ribarstvo i akvakulturu, autohtonu morsku biološku raznolikost i ekosustave, što utječe na prihode ribara i obalnih zajednica;

7. podsjeća da je u EU-u 88 invazivnih stranih vrsta strogo regulirano, uključujući 47 životinjskih vrsta i 41 biljnu vrstu koja izaziva zabrinutost u Uniji;

8. žali zbog činjenice da se trenutačnim popisom vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji ne odražava u potpunosti prijetnja koju invazivne strane vrste predstavljaju za ribarstvo, akvakulturu i morski okoliš EU-a: trenutačno su na popis uključene samo dvije morske vrste (*Plotosus lineatus* i *Rugulopteryx okamurae*); poziva na njegovo poboljšanje na temelju ažuriranih znanstvenih savjeta i procjena rizika;

9. žali zbog nedostatka posebnih programa praćenja morskih invazivnih stranih vrsta i poziva na poboljšanje metoda praćenja i usklađivanje pokazatelja diljem EU-a te na veću tehničku i financijsku potporu;

10. preporučuje da se uspostave metodologija i vrijednosti za utvrđivanje pragova za sve europske morske regije i podregije, kojima će se u obzir uzeti učinak na ribarstvo, mogućnost upravljanja putovima i potreba za provedbom Konvencije o upravljanju balastnim vodama te primijeniti smjernice u pogledu obraštaja trupa;

11. ističe potencijalnu povezanost invazivnih stranih vrsta u kopnenim i slatkovodnim ekosustavima s onima u oceanima i morima te njihov utjecaj na ribarstvo i akvakulturu; poziva Komisiju da izradi sveobuhvatnu strategiju za rješavanje tog pitanja;

12. naglašava da je holistički, preventivni pristup upravljanju koji obuhvaća više putova unosa, apsolutni prioritet u učinkovitoj borbi protiv morskih stranih vrsta; potiče države članice da povećaju upotrebu ranog predviđanja i novih tehnika kao što su eDNA, umjetna inteligencija i automatizirano praćenje, te da iskoriste znanje ribara, obalne zajednice te građansku znanost kao sredstvo kojim bi se kao prioritet utvrdile nove invazivne strane vrste, invazivne strane vrste koje se počinju sve više pojavljivati i visokorizične strane vrste za ribarstvo i akvakulturu;

13. poziva države članice da ojačaju komunikaciju, koordinaciju i suradnju kako bi se provele mjere brzog odgovora za rano otkrivanje i brzo iskorjenjivanje morskih invazivnih stranih vrsta te kako bi se upravljalo vrstama koje su već široko rasprostranjene;

14. ističe da je pogotovo Sredozemno more žarišna točka s više invazivnih stranih vrsta nego bilo kojeg drugo more na svijetu, sa znatnim učincima na sektore ribarstva i akvakulture, zbog čega mu je potrebno posvetiti posebnu pozornost;

15. ističe važnost sustava obavješćivanja EASIN-a, posebno za pravodobno i sveobuhvatno izvješćivanje o novim slučajevima otkrivanja, mjerama iskorjenjivanja i otkrivanju na temelju službenih kontrola; potiče države članice da poboljšaju sustav pružanjem dodatnih informacija, osobito podataka o rasprostranjenosti, koristeći se posebno informacijama koje dostavljaju ribari;

16. podsjeća na međunarodnu dimenziju invazivnih stranih vrsta i predlaže da EU pojača svoje djelovanje u tom pogledu preko regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom, u kontekstu Konvencije o biološkoj raznolikosti i Globalnog okvira za bioraznolikost, te poziva EU da poboljša suradnju s drugim zemljama u području razmjene znanja i uzajamnog učenja;

Prilike i izazovi za obalne zajednice

17. naglašava da invazivne strane vrste imaju znatne negativne učinke na ribarstvo, akvakulturu, obalne zajednice i druge gospodarske aktivnosti; smatra da je ključno uzeti u obzir šire društvene, gospodarske i kulturne posljedice koje imaju, a ne samo gubitak biološke raznolikosti i učinke na ekosustave, kako bi se učinkovito spriječile nove invazije i provele uspješne mjere ublažavanja;

18. poziva na razvoj kampanja za podizanje razine osviještenosti kako bi se ribari, dionici iz sektora ribarstva i šira javnost informirali i uključili u pitanja unošenja, otkrivanja i učinaka invazivnih stranih vrsta;

19. poziva na financijsku potporu za zaštitu morskih ekosustava i očuvanje osjetljivih vrsta, kao i za sustave informiranja, praćenja i ranog upozoravanja o invazivnim stranim vrstama na regionalnoj i nacionalnoj razini te na razini EU-a, uzimajući u obzir pozitivan učinak na ribarstvo i očuvanje biološke raznolikosti;

20. podsjeća Komisiju da najudaljenije regije služe kao važne sigurne luke za osjetljive morske vrste, a istodobno su vrlo osjetljive na invazivne strane vrste; poziva na prepoznavanje važnosti zaštite tih osjetljivih vrsta i borbe protiv invazivnih stranih vrsta u tim regijama te ističe potencijal održivog ekoturizma kao sredstva zaštite morskih ekosustava, kojim se istodobno ostvaruje izravna korist za sektore ribarstva i akvakulture;

°

° °

21. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

U ovom se izvješću razmatraju ključni i međusobno povezani izazovi zaštite osjetljivih morskih vrsta, rješavanja sve veće prijetnje invazivnih stranih vrsta i osiguravanja pozitivnog doprinosa tih napora lokalnim gospodarstvima, posebno u sektorima ribarstva i akvakulture.

Iako se primjećuje dugogodišnja predanost Europske unije održivom upravljanju ribarstvom i njezina uloga u očuvanju morske biološke raznolikosti, zaštiti osjetljivih vrsta, podupiranju obalnih zajednica i jamčenju sigurnosti opskrbe hranom, također se napominje da, kad je riječ o morskim invazivnim stranim vrstama, postoji znatno manje podataka o njihovoj prisutnosti i prijetnjama za EU i države članice nego za prisutnost invazivnih stranih vrsta u drugim ekosustavima.

U izvješću se naglašava temeljna uloga osjetljivih vrsta kao ključnih pokazatelja zdravlja morskog ekosustava te intrinzična okolišna, gospodarska i društvena vrijednost njihove zaštite. Poziva Komisiju i države članice da očuvanje postave kao prioritet tako što će primijeniti strog pristup upravljanju ribarstvom, potpuno ostvariti ciljeve zaštićenih morskih područja i pojačati zaštitu kritičnih staništa.

Također naglašava da je potrebno u potpunosti iskoristiti alate dostupne u okviru zajedničke ribarstvene politike (ZRP), posebno uredbe o tehničkim mjerama, kako bi se ublažile interakcije ribarstva s osjetljivim vrstama te ističe važnost podataka prikupljenih u okviru ZRP-a za točnu procjenu učinaka ribarstva te poziva na integraciju zaštite i oporavka osjetljivih vrsta u sve relevantne pravne prijedloge.

Iako uvažava trenutačni popis invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji, izražava žaljenje zbog toga što taj popis ne odražava na odgovarajući način znatnu prijetnju koju invazivne strane vrste predstavljaju za morski okoliš EU-a te poziva na njegovo hitno poboljšanje na temelju najnovijih znanstvenih dokaza i procjena rizika.

U izvješću se ističe i nedostatak posebnih programa praćenja morskih invazivnih stranih vrsta te se zagovara poboljšanje metoda praćenja i usklađivanje pokazatelja u cijelom EU-u. Preporučuje se razvoj metodologija i vrijednosti za utvrđivanje pragova za sve europske morske regije, kojima će se u obzir uzeti mogućnost upravljanja putovima i učinkovita provedba Konvencije o upravljanju balastnim vodama.

U izvješću se dodatno naglašava sve veća uloga klimatskih promjena i povećanog globalnog kretanja u olakšavanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta, čime se pojačavaju njihovi učinci na osjetljive vrste i ekosustave, s izravnim posljedicama za ribolovne aktivnosti.

Naposljetku, u njemu se prepoznaje međunarodna dimenzija izazova povezanih s invazivnim stranim vrstama i obveze EU-a u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD) i Globalnog okvira za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala.

Posljednji dio usredotočen je na prilike i izazove za dobrobit obalnih zajednica. U izvješću se ističe da invazivne strane vrste ne samo da štete biološkoj raznolikosti, već i ribarstvu, akvakulturi i drugim gospodarskim, socijalnim i kulturnim aktivnostima te naglašava da je potrebno sveobuhvatno razumijevanje učinaka invazivnih stranih vrsta na gospodarstvo, usluge ekosustava i biološku raznolikost kako bi se učinkovito spriječile nove invazije i provele mjere ublažavanja.

Poziva se na razvoj kampanja za podizanje razine osviještenosti usmjerenih na ribare, širu javnost i dionike kako bi se poboljšalo razumijevanje pitanja unošenja, otkrivanja i učinaka invazivnih stranih vrsta te se zalaže za financijsku potporu za zaštitu morskih ekosustava i osjetljivih vrsta, kao i za regionalne, nacionalne i europske sustave informiranja, praćenja i ranog upozoravanja o invazivnim stranim vrstama, prepoznajući njihovu dvostruku korist za očuvanje bioraznolikosti i ribarstvo.

Naposljetku, prepoznaje se posebna osjetljivost najudaljenijih regija na invazivne strane vrste i važnost osjetljivih vrsta u njihovu morskom okolišu te poziva na prepoznavanje važnosti rješavanja obaju pitanja u tim regijama i naglašava potencijal održivog ekoturizma za promicanje očuvanja morskih ekosustava s izravnim koristima za ribarstvo i akvakulturu.

Zaključno, uzimajući u obzir hitnost i složenost tih međusobno povezanih izazova, ovim se izvješćem nastoji potaknuti djelovanje i poziva na integriraniji, znanstveno utemeljen i suradnički pristup.

PRILOG: SUBJEKTI ILI OSOBE OD KOJIH JE IZVJESTITELJ PRIMIO INFORMACIJE

U skladu s člankom 8. Priloga I. Poslovniku izvjestitelj izjavljuje da je tijekom pripreme nacrta izvješća, prije njegova usvajanja u odboru, primio informacije od sljedećih subjekata ili osoba:

Subjekt i/ili osoba
Ana Cristina Cardoso (PhD), Scientific Officer, European Commission, Joint Research Centre, Directorate D – Sustainable Resources, Unit D.02 Ocean and Water

Navedeni popis sastavljen je pod isključivom odgovornošću izvjestitelja.

Ako su fizičke osobe na popisu navedene imenom, funkcijom ili imenom i funkcijom, izvjestitelj izjavljuje da je tim fizičkim osobama dostavio Obavijest Europskog parlamenta o zaštiti podataka br. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), u kojoj se navode uvjeti koji se primjenjuju na obradu njihovih osobnih podataka i prava povezana s tom obradom.